

Rammebetingelser

Grunnlag for utarbeidelse av
avfallsplan 2021-2030

Sirkula IKS

1. Lover

1.1 Forurensningsloven

Lov om vern mot forurensninger og om avfall (01.10.1983)

Forurensningslovens kapittel 5, §§ 27-37 er det grunnleggende regelverket for avfallshåndteringen. Her foretas bl.a. en avgrensning av kommunenes plikt og ansvar for de 3 avfallstypene som loven beskriver, husholdningsavfall, næringsavfall og spesialavfall.

1.2 Andre lover

I tillegg til forurensningsloven berører en rekke andre lover den kommunale avfallsvirksomheten. Noen av disse er:

- Helse- og omsorgstjenesteloven
- Smittevernloven
- Plan- og bygningsloven
- Lov om produktansvar
- Brann- og eksplosjonsvernloven
- Lov om offentlige anskaffelser
- Offentlighetsloven
- Forvaltningsloven
- Arbeidsmiljøloven

2. Sentrale forskrifter og veiledere

2.1 Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall

Denne ble fastsatt med virkning fra 01.06.2004 med hjemmel i forurensningsloven og lov om produktkontroll. Forskriften inneholder bl.a. bestemmelser om:

Kap. 1 Kasserte elektriske og elektroniske produkter

Kap. 2 Kommunens ansvar for mindre fritidsbåter

Kap. 3 Kasserte batterier

Kap. 4 Kasserte kjøretøy

Kap. 5 Innsamling og gjenvinning av kasserte dekk

Kap. 6 Retursystemer for emballasje til drikkevarer

Kap. 7 Emballasjeavfall

Kap. 8 Refusjon av avgift på hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK).

Kap. 9 Deponering av avfall

Kap.10 Forbrenning av avfall

Kap.11 Farlig avfall

Kap.12 Gebyr for deklarerer av farligavfall

Kap.13 Grensekryssende transport av avfall

Kap.13A Avfallstransportører, forhandlere og meglere

Kap.14 Kasserte PCB-holdige isolerglassruter

Kap.14A Betong og tegl fra riveprosjekter

Kap.15 Fastsettelse av avfallsgebyr for håndtering av husholdningsavfall

Kap.16 Radioaktivt avfall

Kap.19 Felles bestemmelser om tilsyn, klage, straff mv.

2.2 Andre sentrale forskrifter

Andre sentrale forskrifter som berører kommunal avfallsvirksomhet er bl.a.:

Forskrift om miljørettet helsevern

Forskrift om skadedyrbekjempelse

Forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk

Forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner

Forskrift om asbest

Forskrift om offentlige anskaffelser

2.3 Nasjonal avfallsplan 2020-2025

Avfallsplanen er utarbeidet i samsvar med artikkel 28 i rammedirektivet for avfall.

Den beskriver bl.a. avfallsmengder, status for håndtering av ulike typer avfall, og de viktigste behandlings- og gjenvinningsanleggene i Norge. Planen beskriver også behov for endringer i avfallsinfrastrukturen, bl.a. på basis av EU-krav om forberedelse til ombruk og materialgjenvinning.

I denne planen omtales og vurderes mulige tiltak og virkemidler som vil bidra til at Norge når bindende mål i EUs avfallsregelverk for forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av husholdningsavfall og lignende avfall fra næring, samt material gjenvinning av emballasjeavfall.

2.4 Stortingsmelding 45

Stortingsmeldingen presenterer avfallspolitikken rolle i en sirkulær økonomi. Meldingen vektlegger avfallsforebygging, økt ombruk og materialgjenvinning.

Meldingen inneholder også en samlet plaststrategi, som gjennomgår alle planlagte og igangsatte tiltak mot marin forurensning og spredning av mikroplast nasjonalt og internasjonalt.

2.5 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. Som en del av samarbeidet med andre regionale avfallsselskaper i form av samarbeidsprosjektet INNSIKT er det prioritert 3 bærekraftsmål.

9 Innovasjon og infrastruktur

Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon.

12 Ansvarlig forbruk og produksjon

Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre

17 Samarbeid for å nå målene

Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

3. Definisjoner av avfallstyper

Forurensningslovens § 27 definerer 3 ulike typer avfall:

Som *husholdningsavfall* regnes avfall fra private husholdninger, herunder større gjenstander som inventar, hageavfall og avfall fra renovering.

Som *næringsavfall* regnes avfall fra offentlige og private virksomheter og institusjoner.

Som *farligavfall* regnes avfall som ikke hensiktsmessig kan behandles sammen med annet husholdningsavfall eller næringsavfall på grunn av sin størrelse eller fordi det kan medføre alvorlig forurensning eller fare for skade på mennesker eller dyr.

4. Kommunenes ansvar og plikter innen avfallssektoren

4.1 Innsamling av husholdningsavfall

I henhold til forurensningslovens § 30 skal kommunene sørge for innsamling av husholdningsavfall. Kommunen kan gi forskrifter om at den kommunale innsamling bare skal gjelde i tettbygd strøk. Kommunen kan gi forskrifter som er nødvendig for å få til en hensiktsmessig og hygienisk oppbevaring, innsamling og transport av husholdningsavfall. Kommunen kan også, på visse betingelser, godkjenne at andre står for innsamling av avfallet.

Status: Det bør opprettes en formell godkjenning for næringsaktører som skal hente inn «rydde og rive/bygge» avfall i container fra husholdning. Ellers vurderes Kommunenes plikter i henhold til forurensningslovens § 30 som oppfylt.

4.2 Behandling av husholdningsavfall

Kommunen skal i henhold til forurensningslovens § 29 ha anlegg for opplag eller behandling av husholdningsavfall og kloakkslam, og har plikt til å ta imot slikt avfall og slam

Status: Husholdningsavfall i regionen blir i dag transportert til Heggvin avfallsanlegg og deponi. Der blir avfall forberedt til materialgjenvinning. Noe avfall blir transportert direkte til behandling.

Forurensningsmyndigheten kan i forskrift eller i det enkelte tilfellet fastsette at kommunen også skal ha anlegg for og plikt til å ta imot farligavfall og næringsavfall.

5. Ansvar for næringsavfall

Næringsavfall skal bringes til lovlig avfallsanlegg med mindre det gjenvinnes eller brukes på annen måte (Forurensningsloven § 32). Næringslivet skal dermed selv ha hele ansvaret for korrekt disponering av sitt avfall.

Det er verdt å merke seg at avfall fra offentlig virksomhet (institusjoner, sykehjem, skoler mv.) også er definert som næringsavfall og omfattes ikke av kommunens ansvar for husholdningsavfall. Det er dermed kommunen som virksomhetsutøver, og ikke som renovasjonsutøver, som har ansvar for at denne typen avfall blir tatt hånd om på en forsvarlig måte. I henhold til klima- og miljødepartementet er kommunene pliktige til å føre tilsyn med næringsavfall. Tilsynsvirksomheten kan finansieres gjennom en egen gebyrordning. Myndigheten til å føre tilsyn omfatter virksomheter som ikke har egen utslippstillatelse og der Miljødirektoratet eller Fylkesmannen ikke har tilsynsansvar. Myndigheten vil derfor i stor grad omfatte virksomheter med avfall som ligner husholdningsavfall.

Status: Kommunene utfører ikke i dag jevnlig tilsyn med næringsavfall. Det tas imidlertid tak i saker som dukker opp.

6. Avfallsgebyr (Forurensingsloven § 34)

Kommunen skal fastsette gebyrer til dekning av kostnader forbundet med avfallssektoren, herunder innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll m.v. Med kostnader menes både kapitalkostnader og driftskostnader. Kostnadene skal fullt ut dekkes inn gjennom gebyrene. For avfall som kommunen har plikt til å samle inn, motta og/eller behandle etter Forurensingslovens §§ 29, 30 eller 31 må gebyret ikke overstige kommunens kostnader. Kommunene bør fastsette differensierte gebyrer, der dette vil kunne bidra til avfallsreduksjon og økt gjenvinning. Forurensningsmyndigheten kan fastsette forskrifter om beregning av gebyrene.

Status:

100 % selvkost som prinsipp er gjennomført i alle kommuner

Det betales for levering av restavfall på gjenvinningsstasjonene

Alle kommuner har differensiert gebyrene etter størrelse på restavfallsbeholderen for å motivere abonnentene til avfallsreduksjon.

Det er muligheter for abonnentene i alle kommuner å etablere hjemmekompostering av matavfall og dermed få fratrukk i renovasjonsgebyret.

7. Utslippstillatelse fra fylkesmannen

Sirkula har følgende tillatelser fra fylkesmannen:

- Heggvin avfallsanlegg og deponi har to tillatelser:
 - Tillatelsen til å deponere avfall
 - Tillatelse til å motta og sortere avfall. I denne tillatelsen har vi i tillegg tillatelse til å behandle visse avfallstyper (kappe/knuse/kverne), og lagre farlig avfall.

- Gålåsholmen har tillatelse til:
 - Mottak og behandling av hageavfall, biomasse og trevirke.

I tillegg må alle gjenvinningsstasjonene (ubetjente og betjente) følge krav i avfallsforskriften kap. 11, vedlegg 3 for mottak og lagring av farlig avfall fra husholdninger og mindre virksomheter. Omfatter standardkrav til kommunale mottak

8. Kommunale avfallsforskrifter

Kommunene vedtok i 2005 Forskrift om renovasjon av husholdningsavfall, Hamar, Løten, Ringsaker og Stange kommuner, Hedmark.

Forskriften regulerer bl.a.:

- Innsamling, transport og disponering av husholdningsavfall.
- Egenbehandling av matavfall.
- Avfallsgebyr.
- Delegering av myndighet fra kommunen til interkommunalt selskap.

Status: Ny forskrift er under arbeid og er forventet ferdigstilt i løpet av 2020.

9. Rammebetingelser for de enkelte avfallsfraksjoner

9.1 Inndeling i fraksjoner

Det ble i 2000 utgitt en Norsk Standard for klassifisering av avfall. Standarden beskriver 13 hovedgrupper for materialer/produkt og en rekke undergrupper under disse. Sirkula har brukt denne standarden i forbindelse med registrering og rapportering av avfall siden den ble utgitt.

9.2 Avfallstyper som kommunene er tillagt ansvar for i lov/forskrift

Farlig avfall.

Dette er avfall som kan medføre alvorlige forurensinger eller fare for skade på mennesker eller dyr. Denne avfallstypen er regulert gjennom Avfallsforskriftens kap. 11.

Kommunens ansvar: Kommunen skal sørge for at det eksisterer et tilstrekkelig tilbud for mottak fra husholdninger og virksomheter med mindre mengder farlig avfall i kommunen. Plikten er begrenset til mottak av inntil 1000 kg farlig avfall pr. avfallsbesitter pr. år.. Kommunen skal sørge for videreforsendelse til godkjent behandling.

Status: Farlig avfall fra husholdninger tas imot på gjenvinningsstasjonene uten vederlag. Farlig avfall fra næringslivet tas imot på Heggvin mot vederlag. Avfallet blir videresendt til godkjent behandling.

Matavfall

I avfallsforskriften kap.9 (§ 9.4) er det forbud mot å legge matavfall på deponi. Matavfall kan komposteres, utrâtnes med etterfølgende kompostering, eller forbrennes.

Kommunens ansvar: Kommunen har ansvar for forskriftsmessig behandling av matavfall fra husholdninger.

Status: Utsortert matavfall fra husholdningene blir behandlet ved Mjøsanlegget på Lillehammer med utrâtning og kompostering. Biogassen går til produksjon av drivstoff, som bl.a. brukes på renovasjonsbilene i regionen. Det er etablert mulighet for abonnentene til å drive hjemmekompostering av matavfall. Matavfall i restavfallet fra renovasjon av fritidsbebyggelse blir sendt til forbrenning. Et prosjekt med innføring av kildesortering i fritidsbebyggelse er under arbeid.

EE-avfall (elektro- og elektronikkavfall)

Avfallstypen er regulert gjennom avfallsforskriften kap. 1.

Kommunens ansvar: Kommunen skal sørge for et vederlagsfritt tilbud om mottak av EE-avfall fra husholdningene. Kommunen har også plikt til å ta imot EE-avfall som er næringsavfall, men kan kreve vederlag for dette. Kommunen skal sørge sortering og videresending på en forsvarlig måte slik at det er egnet for videre håndtering, (Parallelt er forhandlerne tillagt tilsvarende ansvar).

Kommunen har plikt til å informere om at den tar imot EE-avfall. I tillegg til kommunenes ansvar for mottak har også forretningene som selger slike produkter plikt til å ta imot EE-avfall.

Status: EE-avfall fra husholdninger blir tatt imot uten vederlag ved gjenvinningsstasjonene. EE-avfall fra næringslivet tas imot ved gjenvinningsstasjonene mot vederlag, Avfallet blir sortert og videresendt til behandling.

9.3 Avfall regulert av bransjeavtaler. Produsentansvar.

En del avfallstyper blir regulert gjennom returordninger i regi av materialselskaper. Disse returordningene er i hovedsak basert på produsentansvar, det vil si at produsenter og importører har ansvar for avfall fra egne produkter. På denne måten sikrer en avfallsreduksjon, reduksjon av helse-

og miljøfarlige stoffer i avfallet og økt innsamling og gjenvinning av de kasserte produktene. Produsentansvaret er innført gjennom forskrifter og bransjeavtaler.

Produsenter og importører er gjennom de ulike forskrifts- og avtalebestemmelser pålagt en generell plikt til å sørge for at kasserte produkter samles inn og håndteres forsvarlig, og de har etablert materialselskaper innenfor de enkelte bransjer. De fleste materialselskapene har inngått en 2-sidig bransjeavtale med Miljøverndepartementet der det er satt opp mål og frister for gjenvinningsgrad. Materialselskapene finansierer sin virksomhet ved å kreve inn et såkalt «miljøgebyr» pr. produktenhet, som skal dekke kostnadene ved innsamling og gjenvinning. Miljøgebyret utgjør en kostnad som produsentene i sin tur må finne dekning for, for eksempel gjennom økt utsalgspris.

For at ordningen med produsentansvar og bransjeavtaler skal fungere må det legges til rette for utsortering av disse fraksjoner i husholdningsavfallet.

Bransjeavtaler er inngått for følgende avfallsfraksjoner:

- EE-avfall - Miljøskadelige batterier
- Emballasje- og drikkekartong
- Metallemballasje
- Brun papiremballasje (kartong, bølgepapp)
- Plastemballasje

Status:

EE-avfall, miljøskadelige batterier og brun papiremballasje kan leveres ved Sirkulas gjenvinningsstasjoner

Emballasje- og drikkekartong, plastemballasje, metallemballasje kildesorteres hos abonnent og hentes gjennom innsamlingsordningen. Annen plast og isopor kan leveres ved gjenvinningsstasjonene.

9.4 Rammebetingelser og markedssituasjon for noen andre avfallstyper

Jern og metaller

Verdien i avfallet finansierer transport og behandling. Jern utgjør den dominerende andelen av disse to hovedtypene. De viktigste metallene og jern- og metallskrap blir stort sett tatt hånd om i et godt fungerende marked.

Status: Jern og andre metaller kan leveres ved alle gjenvinningsstasjoner. Dette avfallet blir videresendt til gjenvinning.

Tekstiler

Brukte klær og fottøy blir innsamlet og omsatt/gjenvunnet av ideelle organisasjoner. En stor del eksporteres. Status: Tekstiler kan leveres ved småsamlere og gjenvinningsstasjoner.

Status: Det er etablert mottak av tekstiler på steder det tidligere var småsamlere. I tillegg har Sirkula mottak av tekstiler på gjenvinningsstasjonene.

Smittefarlig avfall

Smittefarlig avfall fra sykehus, sykehjem, legekontor, tannlegekontor, veterinærer mv. er fra 01.01.2006 er regulert av Forskrift om smittefarlig avfall fra helsetjeneste og dyrehelsetjeneste mv. Forskriften inneholder bl.a. bestemmelser om at håndtering og transport av smittefarlig avfall ikke skal medføre fare for forurensing av eller spredning av smitte til mennesker, dyr eller miljø.

Virksomhet hvor det oppstår slik avfall, skal levere dette til anlegg som har tillatelse til å behandle eller forbrenne avfallet.

Smittevernlovens § 4-4 om transport av smittefarlig avfall gir også en viss føring når det gjelder denne avfallstypen.

Status: Smittefarlig avfall tas hånd om i egne ordninger. Kommunene har ingen mottaksplikt og Sirkula har ingen aktiviteter på dette området.

Bildekk

Avfallstypen kasserte bildekk reguleres gjennom Avfallsforskriften kap. 5. Ansvar for innsamling og behandling er tillagt produsentene/importørene, og innsamling foregår stort sett gjennom forhandlerne. Ordningene administreres gjennom Norsk Dekkretur AS.

Status: Bildekk tas hånd om av dekkforhandlere. Kommunen har ingen mottaksplikt, men Sirkula tar imot bildekk på Heggvin.

Kasserte bilvrak

Avfallstypen reguleres gjennom Avfallsforskriften kap. 4, med bl.a. en vrakpantordning. Ansvar for at det finnes en miljømessig, forsvarlig innsamlingsordning er tillagt produsentene. Autoretur AS har ansvaret for biler som skal vrakes. Vrakpantordningen vil bli videreført i en overgangsperiode.

Status: Det var i 2020 2 godkjente bilvrakplasser i Hamar-regionen.

Bygge- og anleggsavfall (BA-avfall)

Bygge- og anleggsbransjen står for den største avfallsproduksjonen i Norge.

I teknisk forskrift til Plan- og bygningsloven er det i kap.9 stilt krav om avfallsplan, kartlegging av farlig avfall, avfallssortering og rapportering i forbindelse med bygge- og rivningsplaner.

Status: Bygge- og anleggsavfall samles inn av næringselskaper. Sirkula tar i mot BA-avfall på Heggvin.

10. Organisering og samarbeid

10.1 Sirkula IKS

Sirkula IKS eies av kommunene Hamar, Løten, Ringsaker og Stange. Selskapets formål er fastsatt i selskapsavtalen av 2011:

Formålet med Sirkula IKS er å anlegge, eie og drive kommunaltekniske fellesanlegg for renovasjon i de deltakende kommuner etter de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter, konsesjonsvilkår samt rammevilkår fastsatt av kommunene.

Hvilke anlegg som til enhver tid er fellesanlegg skal framgå av «Kommunedelplan for avfall» eller vedtak i representantskapet.

Selskapet skal også forvalte og drive innsamlingsordningen for ordinært husholdningsavfall i de deltakende kommuner i henhold til felles avfallsplan og etter avtale med den enkelte kommune, for så vidt det gjelder kvalitetskrav og omfang på tjenesten. For denne tjenesten er selskapet gitt enerett, og kan meddele deler av denne eneretten videre til andre selskap når disse er etablert for mottak eller behandling av husholdningsavgift.

Etter anmodning fra en eller flere av de deltakende kommuner kan selskapet utøve forvaltningsmyndighet og påta seg andre oppgaver som faller naturlig innenfor sitt

virksomhetsområde. Slike oppgaver skal reguleres i avtaler med den eller de kommuner oppgavene gjelder. Utøvelse av fjell- og fritidsrenovasjon er en slik tjeneste.

Grensesnitt og samhandling mellom Sirkula og kommunene:

Sirkula:

Sirkula har i dag følgende oppgaver innen renovasjon av husholdningsavfall i eierkommunene:

Eierskap og drift av Heggvin avfallsanlegg og deponi, med bl.a. gjenvinningsstasjon, mottak, omlasting/sortering og videreforsendelse av husholdningsavfall fra eierkommunene.

Eierskap og drift av Kretsløpsparken på Gålåsholmen, med bl.a. gjenvinningsstasjon, mottak, behandling og videreforsendelse av treverk, produksjon av jord og ombruksaktiviteter.

Eierskap og drift av gjenvinningsstasjoner i Moelv, Brumunddal og Stange.

Forvaltning og drift av innsamling og behandling av husholdningsavfall i Hamar, Løten, Ringsaker og Stange.

Forvaltning og drift av fritidsrenovasjonsordninger i eierkommunene.

Kommunene:

Gjennom avfallsplanen legge rammer for renovasjonsordningen.

Fakturere kundene på grunnlag av kundedata fra Sirkula.

Besvare/videreformidle henvendelser fra kunder som kommer direkte til kommunen.

Ankeinstans for enkeltvedtak fattet av Sirkula med hjemmel i kommunal avfallsforskrift (Løten, Ringsaker og Stange)

10.2 Mjøsanlegget AS

Mjøsanlegget er et anlegg for behandling av matavfall. Anlegget ligger på Roverudmyra i Lillehammer og eies av de interkommunale selskapene GLØR, Horisont, SØIR, MGR og Sirkula. Sirkula har tildelt Mjøsanlegget enerett for behandling av husholdningsavfall ut 2020.

10.3 Inngåtte kontrakter

Sirkula er underlagt regelverket for offentlige anskaffelser, noe som innebærer i prinsippet at alle innkjøp av varer og tjenester er basert på konkurranser. Avfallstyper med positiv verdi selges etter forretningsmessige prinsipper eller gjennom bransjeavtaler. Ett unntak er levering av matavfall til Mjøsanlegget, se ovenfor.

Leie av areal på Heggvin:

Sirkula har en festekontrakt med Vang Almanning om leie av arealet på Heggvin fram til 2038. Deler av området som disponeres på Heggvin er kjøpt.

10.4 Strategisk samarbeid – INNSIKT

Innsikt er et strategisk samarbeid med utgangspunkt i FNs bærekraftsmål. Innsikt skal arbeide for å oppnå målene 9, 12, 17 i FNs bærekraftsmål

INNSIKT består av følgende selskaper:

- Glør på Lillehammer
- HRA på Jevnaker
- Sørir på Elverum
- Horisont på Gjøvik
- Sirkula

Målsetningen med INNSIKT er å dele kunnskap, dra nytte av stordriftsfordeler og lage et kraftsenter i bransjen

Sirkula

20.08.2020